

ПРЕДПЛАТА: на Краљевину СХС мјесечно Д 15; тримјесечно Д 40; на Италију мјесечно лира 6; појединачни број 30 центима. Огласи по цјенику. Појединачни број Д 1-50.

ДАЛМАТИНСКИ РАДИКАЛ

Поштарина плаћена у готову.
Издаје: Окружни Одбор Народне Радикалне Странке у Шибенику.
Одговорни уредник: Шпиро Такић.
Телефон број 60.
Штампа: Нова Штампарија - Шибеник.

„Зagrebački protokol“.

Napokon je Radić izvršio svoju prijetnju: objelodanio je zagrebački ili kako ga je štampa nazvala »Markov« protokol. Taj protokol, zbog kojeg su demokrati u svoje vrijeme digli graju sada je poznat i široj javnosti. Dugo je Radić prijetio da će taj protokol objaviti kako bi javnost što više uzbudio i kako bi protivnici radikala u priliku što bolje iskoristili. Radić je htio da javnost što više zainteresuje za taj protokol, da na taj način misli da se u protokolu krije nešto, što bi moglo radikale kompromitovati.

Protokol je objavljen i on nije proizveo onaj efekat, kojim se je nadao Radić i protivnici radikala. Objelodanjivanje protokola promašilo je svoj cilj. A to je i sasvim razumljivo, jer u protokolu nema ništa što bi bilo na štetu državnog i narodnog jedinstva, nema ništa što nije u skladu sa Vidovdanskim Ustavom.

Federalisti, koji su se od objelodanjivanja protokola očekivali mnogo prevarili su se. Javnost, ona poštena i patriotska, umjesto da osudi radikalno »vjerolomstvo«, kako su se oni nadali, osudila je i opet njih.

Za radikalnu stranku, taj protokol ne sadrži nikakvih obveza. Sporazum sadrži samo stilizaciju razgovora više raznih političkih stranaka. Punomoći se nisu izmijenile, a niti su se odredile kompetence. Gospođa su govorila o ovom i onom, a onda su te razgovore stilizovali.

Ne samo federalistička, već i »neutralna« štampa napadala je radikale što ne izvršuju protokol, a najviše g. Pašića, jer da je on »turio u džep zagrebački protokole«. Razlozi radi kojih je g. Pašić »protokol turio u džep« i otklonio da ga prizna, političke su naravi. U protokolu ne nalazi se ono najglavnije: pravi zahtjevi federalističkoga bloka. Radikalna stranka kao državna stranka nije se mogla zadovoljiti onim sitnicama, koje daju utisak neozbiljnosti. U raznim prigodama radikalna je stranka naglašavala da je za sporazum i za popravak nesnosnoga stanja, u kom se tri brata glože. Ali za te pregovore trebalo je ozbiljnosti i određenosti, trebalo je znati što se hoće. Izim nekoliko otrcanih fraza o autonomiji i federalizmu, naš opozicionalni blok još nije rekao što zapravo hoće.

Pošto te točke nije bilo u zagrebačkim pregovorima, zato je g. Pašić »turio u džep protokol« i prekinuo pregovore. Naravno kod toga su odlučivali i drugi važni razlozi. Ta ko se ne sjeća, da je Radić sutradan po podpisu zagrebačkog protokola nazvao radikalne prvake »margaricama«, da je upotrebljavao najprostije izraze govoreći o Srbima i Beogradu i td. ? Tim on je sam natjerao radikale na nepoštivanje protokola.

Zagrebački protokol sadrži i točku koja otkriva razloge zašto su se izjavili pregovori sa federalistima. Federalisti su naime zahtjevali od radikala dokaze lojalnosti i dobre volje. Radikalna stranka, od kad je preuzela vladu u svoje ruke, nije učinila ništa što bi se moglo nazvati prama federalistima neloyalnošću ili slabom voljom. Naprotiv, vidjeli smo da je federalističkom bloku dala previše slobode. A pitanje je pak, da li se rad federalista od posljednjih izbora do danas može nazvati lojalnim prema državi, prema vladi, prema narodu. Da li su Radićevi govori protiv Beograda i Srba i uopšte pisanje federalističke štampe proti narodnom jedinstvu, bili lojalni?

Dok federalistički blok ne prizna temeljne državne zakone, dok ne prizna Narodnu Skupštinu u Beogradu kao jedino mjesto, gdje su mogući politički pregovori, dok federalisti ne budu poštivali državu i ne budu lojalni građani, dotle s njima ne može biti nikakvih pregovora, nikakva sporazumjevanja. To treba da uvide i naši »neutralci«, koji neznaju biti neutralni, a nemaju odvažnosti da se odluče za jednu ili za drugu stranu.

Radić razornoga i neloyalnoga rada federalističkoga bloka zagrebački protokol nije se mogao usvojiti. To uvidja javnost sada nakon njegova objelodanjivanja. Federalisti treba da skrenu svoju politiku na drugi put, jer put kojim idu škodi i državi i narodu, a njih same vodi propasti. Hrvati treba da se počnu otriježnjavati i na stvari gledali drugim očima, a ne onako kako im to Radić i družina suflira. Propuštanja bilo je dosta. Toga više nesmije da bude.

Radić i Todor Aleksandrov.

U članku „Zavjesa se diže“ iznijeli smo što je Radić i družina izjavio ruskom žurnalisti Njemanovu, što je poslao i sam Radić u svom „Sl. Domu“ potvrdio. Sada pak g. Njemanov u svom trećem pismu pariških „Posljednjih Novosti“ donosi na temelju razgovora sa Radićem, da je Stjepan Radić sklopio sa vojnom makedonske revolucionarne organizacije, zloglasnim Todorom Aleksandrovom pismeni ugovor u pogledu zajedničke akcije protiv naše Kraljevine. Taj ugovor ima upotpuniti još posebna konvencija, koja se odnosi na slučaj, ako Hrvati budu prisiljeni, da se late aktivnih revolucionarnih metoda.

Da ta tvrdnja Njemanova nije izmišljena dokazuje činjenica, da Njemanovu tvrdnju potvrđuje u cjelini glasilo istoga Todora Aleksandrova „Nezavisna Makedonija“ koja piše doslovno: „ne je sekret pismenoto s'glašene među glavata na makedonskata revolucionnata organizacija Todor Aleksandrov i St. Radić, koeto prjedvižda s'mjestna borba i nova konvencija v slučaju, če Hrvatitje bodat prinudeni da pribjegnat kom revolucivnim metodi na dejstvije to je kom v'zastanie“.

Radić dakle nije sklopio pakt samo sa Korošcem i Spahom nego i sa Todorom Aleksandrovom! Da li je to poznato našim mjerodavnim krugovima? Naši federaliste udružili su se zajedno sa najvećim spoljnim neprijateljem naše države. Što je ovo ako ne očita veleizdaja? A za veleizdajnike, za ljude koji rade otvoreno protiv očeštva ima zakon i taj zakon treba primijeniti u svojoj svojoj strogosti protiv Radića i drugova. To iziskuje interes naroda i države.

Na Stražilovu.

U nedjelju 22. jula navršuje se 40 godina kako su prenijete Brankove kosti na Stražilovo. Branka je bio sahranjen u Beču. Ali je pjesnikova želja bila, da počiva na ubavom Stražilovu nedaleko Sremskih Karlovaca, koje je tako lijepo opjevao. Narod srpski je uslišao želju ljubinca svog Branka, te im je prije 40 godina i prenio kosti na Stražilovo u grobnicu, koju je narod iskitio spomenikom sastavljenim iz kamenja svih naših čuvenih brda, koja svjedoče: da se sav naš narod uhvatio u kolo, u Brankovo kolo, da mu grob okiti. U 11 sati će se održati pomen. Zatim će govoriti jedan od profesora karlovačke gimnazije, a poslije podne će se održati pravo narodno slavlje.

Jedan nevjerovatni grijeh.

(Primamo ovo od jednog Hrvata učitelja, te ovaj opravdanoj primjedbi ustupaono mjesto u listu).

Ministarstvo Prosvjete svojim »Pravilnikom« koji je izrajen za vrijeme kad je min. prosvjete bio Sv. Pribičević, normiralo je sve praznike u osnovnim, srednjim i stručnim školama Kraljevine S. H. S.

U tom pravilniku ništa nije propušteno, što bi moglo povrijediti nacionalni ili vjerski osjećaj ma kojeg od tri naša plemena. Proučen je dobro i muhamedanski petak i subota mojsijećaj i odredjeno kako će se praznikovati, ali najsvetija Svetinja Topolskog seljaka, ona ista Svetinja narodna, koju smo i mi »Boduli« još 1903 postavili na naš oltar i koja nije zatajila, onu Svetinju narodnu, Velikog Oslobođitelja, zaboraviše novo pečeni oci u svojoj ministarskoj naredbi. U najblažu ruku ovo je znak kratkog ljudskog pamćenja, nezahvalnosti i pomanjkanja pjeteleta prama Ocu ove lijepe naše domovine, blagopočivšem Kralju Petru. Zaboraviše ljudi i Njegovu prvu neprospravnu noć u Dvoru, kad mu je pogled, produćić tamu, segnuo preko Save i Dunava k njihovim domoćima, zaboraviše Njegovu Albansku Golgotu, zaboraviše Njegovu neobrijano lice u prognostvu, zaboraviše i Njegovo četovanje, zaboraviše da je On Velikim proglašen narodnim priznanjem i taj tužni pravilnik nije našao jednog dana u godini, nije imao pet slova, da spomene, da proslavi uspomenu Kralja Petra Velikog Oslobođitelja! Narod neka zaboravi, je li, da smo sa Kraljem Petrom pokopali našeg Washingtona i Ganta, našeg prvog Carbonara, našeg Mazzinija, Onoga u kojem je bila spojena i diplomacija Cavoura i mišica Garibaldia.

Ovo nije ni ujedinjavanje, ni srbovanje, ni hrvatovanje, ovo je žalosno sramotavanje.

Pozivljemo današnjeg Ministra prosvjete da ispravi ovu pogrešku, a pomagače i tvorce ovog pravilnika da egzemplarno kazni. — A. učitelj.

Штетност међусобне борбе.

„Самоуправа“ пише: „Што се тиче прогноза о исходу борбе, коју су гг. Радић, Корушеч и други, повели, у име хрватскога и словеначког народа противу јединства државног, ми немамо потребе ма коме разбујати страх прогнозама о томе, да ћемо ми побједити у тој борби. Ми, Срби, не само да нисмо жељели те борбе, него смо је, баш напротив, дубоко сажаљевали, па је и сада сажаљевамо, Али смо је морали примити, и примамо је кад се она намеће са хрватске и словеначке стране. Али, ни у овој и оваквој борби, ми не жељимо да побједимо Хрвате и Словенце, јер свака побједи, па и нојправеднија, оставља извјесну злу вољу код побједијенога. Ми жељимо да увјеримо своју хрватску и словеначку браћу да су поили рђавим путем, и да, ако и даље остану на томе путу, то ће бити од неизмјерно штетних последица за све нас, за Србе, Хрвате и Словенце. Јер ако моралноме и даље водити ту борбу, код које ћемо наравно, настојанати свим силама да притегне наше гледиште, које визира на будућности политичке судбине цијелога нашег тројног народа, — резултати те борбе (ма какви били) стаће прескучи све нас, по губитку утрошених снага и скупа времена, које треба употребити на паметније ствари, а не на неразумну, непотребну и штетну, међусобну борбу, од које ћемо сви имати само штете...“

Нова хрватска странка.

У Загребу се све упорније шири вијест о оснивању једне нове хрватске странке, која би заступала политику „сређне линије“. У ту би странку имали да уђу незадовољници, који се не слажу с политичком ренжионокстичкој блока, а који су противници и Прибићевићевог „крутог централизма“. Према томе би у ту нову комбинацију ушли прије свију тако звањих „конгресисти“ с др. Томљеновићем на челу. „Слободна Трибуна“, која је некада тако паразитно аступала идеју споразума изражену на састанку хрватских интелигената на Илиџама и у Загребу, противи се стварању нове странке. У њу би дакле ушао само један дво загребачких конгресиста под водством Томљеновића. Уз Томљеновића би се ту налазио и некадашњи народни посланик демократске странке др. Грга Анђелиновић и неки други дисиденти те странке. Са стране Словенацка ступио би у ову странку др. Равнихар, који заступа мисао загребачког конгреса у Словеначкој. Радићева штампа, а особито „Јутарњи Лист“, који се за вријеме рата јако ангажовао за централне власти, а и сада стоји под упливом њемачке политике јавља да би у ову странку имали ући и босанско-далматински фрањевци, који су били првосте Пучке странке. Ова се вијест „Јутарњег листа мора кориговати тако, да Пучка странка нема никакве везе са стварањем ове нове политичке комбинације и да се она и у јавности изјавља против ње. Ако је истина да би неки фрањевци хтели ступити у оваку странку, онда су то у најбољем случају незадовољници из некадашње „Тежачке странке.“

Федералисти спремају револуцију.

Београдска „Политика“ доноси сензационалан разговор овега дописника у Загребу са једним тамошњим угледним политичаром Хрватом који неће да му се знаде за име, али тврди да поуздано и сигурно познаје све прилике и све припреме у Хрватском Блоку. Он је рекао како сва наша штампа узалуд лупа кобешта о споразуму или обратно, а међутим се пожар устанка све више приближује у Хрватској. „Спасавате док је ва вријеме, рекао је — и док није наступи устанак. Ако Србија не узме у своје руке цијели посао око спасавања, онда је све пропало. Талас побуне вахтанити ће све. Ако се то не учини данас сутра ће бити касно. У Хрватској је све спремно на устанак. Војска је припремљена, иностранство је већ обавјештено о новој самосталној Хрватској Држави која је на походу. За ове припреме већ причају и вранци по загребачким зрновима. Интелигенција је већ дигном прешла у редове Хрватског Блока. Чак и они најистакнутији Југославени из Народниог Вијећа преишли су највећим дијелом у Хрватском Блоку. И омладња која је до најновијег вријеме била поборник народног јединства почела је да прелази Хрватском Блоку. Ми стојимо пред револуцијом крвавом ма што је била она у Бугарској. Сада знате све и не губите из вида огромну опасност команта. Последњи је час да се спасава што се спасасти даде.“

И ако на при мах ова нијест изгледа претјерана и невјероватна, то у њој има и нешто истине. Већ од давна ми смо упозоравали да се у Загребу и у Хрватској спрема нешто обавијана. Држање Радићеве то јасно сведочи, као и последње откриће шпизујерске дружине у Загребу и подземни рад бивших а у. о. официра.

Пред радосним догађајем.

У сриједу поподне издано је службено саопштење, у ком се вели да је Министарски Савет примио на Двора слиједеће саопштење: „По данашњем лекарском прегледу Н. Величанства Краљице, константовано је да је трудна у седмом мјесецу. Стане Њејног здравља је веома добро“. Потписана су два лијечника.

Краљевски пар на Бледу.

У четвртак на вечер посебним возом отпутовао је из Београда на Блед наш Краљевски пар. На станици су Краљевски пар испратили, министар председника г. Пашић са осталим члановима владе, председник Скупштине г. Љуба Јовановић. Краљевски пар задржаће се на Бледу до краја августа.

Радић чека подрору Италије.

„Giornale di Roma“ објављује интервју са Радићем, који је дописнику рекао, да Хрватска нема наје да ће доћи до интервенције страних сила, али ни то није искључено. Главна је погрешка Италије што стоји неактивна и Радић разумије што Италија жели да обезбједи своје границе, али како Хрвати нису били у праву раније, тако то не може бити ни Италија. Хрватска ће бити увијек неутрална јер је њени опстанак везан за неутралност. Италија би од Хрвата могла имати некогледне користи.

Prevoz smrtnih ostanaka vojvode Putnika.

Наша влада уvažујући велике заслуге које је учинио војвода Putnik у прошлим ратовима тијеша је, да се његови посмртни остаци о др. трошку пренесу у Београд. Дан преноса смртних останака установит ће се накнадно.

Iz nedavne prošlosti.

Наши сепаратисти не воле да се споминје прошлост. А ми држећи се оне старе латинске, да је „историја учитељница живота“, волимо некада завирити у прошлост, јер нам она расвјетљује најбоље људе и што на темељу прошлости можемо најбоље да оцјенимо неке моменте данашњице.

Korošec заузео је данас у уједињеној држави Срба, Хрвата и Словенаца онај исти став, који је заузео и Radić и који сасвим одговара првотном mentalitetu ове двојице „великана“. Као што је за вријеме рата Radić пјевао химне Hausburgovcima, тако је и др. Korošec svakom приликом показивао своје симпатије Austriji, па се, ено, и недавно готово расплакао над судбином austrijskog prijestolonasljednika Ferdinanda, čije се смрти ми несjećamo ни приредбом „svetihani zadušnica“. . . . Da „alle Liebe rostet nicht“, veli jedna njemačka uzrečica, па тако није још ни данас заргјала ни Radićeva ni Korošćeva ljubav, koju су они тако брижљиво гајили spram „najčiece“ Austrije. Iznjefemo i opet jedan dokaz те Korošćeve ljubavi, koji nam је откриo dr. Sušteršić у својој брошури: „Moj odgovor dru. Korošcu“. Evo, šta piše dr. Sušteršić:

„Početkom г. 1917. pozvao me austrijski predsjednik grof Clam-Martinić i zamolio me, да му напиšem у Wilsona pismo, у ком треба да изјавим у име своје (klerikalne) странке vjernost Austriji i да ми Slovenci protestујемо protiv otcjepljenja od Austrije. Reкао sam mu, да moram prije да говорим са drom Korošcem, kao predsjednikom našeg parlamentarnog kluba. Na to Clam-Martinić slupi до писачког istala i izvali jedno pismo d. r. Korošcu, у ком ми овал, među ostalim, i ovo piše: „Mi Slovenci spremni smo žrtvovati i posljednju kup krvi за Austriju i njenog cara“. „Iznenajeno reкао sam: „No, па šta hoćete još? Vi imате već u rukama ono, što želite!“ Na то је ministar-predsjednik nastojao да me nagovori да му i ја дадем slično pismo, јер да би то за njega bilo važno.“

Dr. Korošec nije се mogao ни у овим pet godina našeg oslobodjenja i уједињенја отresti ovog mentaliteta, koji се изражава у том njegovom pismu, писаном Clam-Martiniću, а то се је najbolje vidjelo i недавно, kad је у Skupštini zaplakao над sudbinom Franca Ferdinanda, оsudivši sarajevski atentat. I dok Korošec svoju bol за Austriju изражава на тај начин, dotle се njegov politički kompanion Radić тузи Rusu Njemanovu, što је nestalo „najčiece“ Austrije. Šta čemo? Sve то čini та zapadna „skultura“, koja nikako nemože да се sprijatelji с našim „balkanizmom“ о ком „kulturni Hrvatci“ svakodnevno pišu. Korošec i Radić kakvi су bili 1917. takvi су i danas. Oni ni danas не mogu да zaborаве Већ и njegov sјаk. Kako im је onda bilo mrazak Beograd tako је i danas.

Наши дописи.

Книж. 10. јула

(Оснутах Радићева клуба „Свачић“ у Книну). Двије неоплеменење биљке: Кестењ (Марун и Драча) пресадиле своју стабљику у Радитићев питар „Свачић“. Нема двојбе, да су се добро примиле; та тло је врло подесно, то су данашњи чести државни елементи у овој вароши мученика Онисима Поповића, теком рата, за вријеме опходња са сликом цара Франца Јосифа, уз рушење ћириличких табла, веселих шпалира осујењеним таоцима и тд. — јако добро осјетили и искусили.

Истини на част ваља признати, да су се стабљике паче и одлично примиле, након што их је на Ђирило-Методски дан на проласку дон. Керубин Шегвић аалио са водичом дошењеном на Загреб.

Учинак се одмах видљиво опазио. Тражжале из питара добро је све до кољна на „Хрватском Музеју“. До подне је намене на истом вјила државна застава, а од подне инјекцијом, коју је односна управа добила из питара: „Приврнула се бандири!“

Други тражжале исчаурило се и до стола шедула испод опћинских каштела, за којим се одулају на договоре и разне поглавице са својим доглавинцима. Ex! па да онда свјесан човек не буде за § 4 чиновничког закона предложен од данашње владе.

Народ ове крајине проматра ову работу врло мирно, у нади, да ће се наврсти ове биљке да оплеме, или ће у тијесном питару да увене. Посматрачи.

Олувен, 17. јула

(Поаривак храма). Одбор за поправак српско-православне црквике у Олузену издао је слиједећи проглас:

„Концем XVII вијека — дозволом дужда млетачкога преко намјесника Гримана — добровљним доприносима побожног пука неретванског, био је подигнут у Олузену чедам храм за српско-православне вјернике и посвећен Успенију Богоматере.

То најстарије светиште у Неретви било је и јест матица српско-православне епархије и на свете обреде увијек је била пуна вјерника источне и западне цркве — Та миљеница неретлана — беа разлике вјере — била је на особит начин сачувана и похањана све до 29 јуна 1914 године. На 28 јуна 1914 год света рука Гаврила Принципа (нашег Муција Севола) погуби славенског крвоцока Фраулу Фердинанда у Сарајеву Том пригодом 7—8 објених и наговорених злочинаца, да освете крв Фердинандову, навалише на ту светињу нашу и потпуно је уништише, не поштедивши ни свете ствари ни слике ни звона, а ма ништа. Све су у свом злочинству и барбалуку уништили.

Срце наш крварни гледајући онај барбалуку Потписани одбор овлаштен од туротства српско-православне општине у Метковницима одлучио је да поправи светиште и да прибави најнујектије како би се опет могли вршити свети обреди на задовољство вјерника једне и друге вјере. Познато Вам је како у ово доба таково подухате изискује смилног тропика, а ми смо без средстана. Једино нава нада и чврста вјера јест: људи добра срца, они ће је повратити. Пара је мален драк, али велика задужбина. У ту сврху слободни смо обратити се и на Ваше господство, молећи Вас, да добровољни допринос и молећи Вас да порадите у кругу Ваших знањаца и пријатеља, да и они добровољно што допринесу.

Сви доприноси нека се биљеже на приложеном сабирном арку и скупа са сакуљеним доприносима нека се пошљу на адресу: Пучка Штедионица Олузен (Далмација) озна-чишви сврху. Имена дароватеља биће уштепа у посебну књигу и чувана у парохјалној уреду. — Одбор за поправак Српско-Православне црквике“.

Домаће вијести.

Saobraćaj morem. Još nema nikakva izgleda da će štrajk pomoraca brzo prestati. Umjesto parobroda promet sada po moru obavljaju jedrenjaci i motori. Čak i između Bakra i Šibenika uveden je saobraćaj motorom. Osim toga što je skoptano i sa raznim drugim poletkoćama, a što je najore put traje preko 24 sata. Iz Splita pak upeja je »Dubrovačka Plovidba« jednu nedjeljnu prugu za Bakar parobrodom »Petka«, ali nažalost taj parobrod prolazi mimo Šibenik i nezaustavljajući se u njemu. Udruženje trgovaca i drugi pozvani faktori trebalo bi da poduzmu korake da se parobrod »Dub. Plovidbe« zaustavlja i u Šibeniku.

I opet mine. Nedavno smo bili donjeli vijest da neki ljudi bacaju u kanalu mine i ua taj način uništiju ribu. Upozorili smo na to nadežne, ali izgleda da je imalo slaba uspjeha, jer se slučajevi bacanja mina u more i naj način tamajenja ribe opet ponavljaju. Ovom divljaštvu, koje nanosi silne štete našem ribarstvu, trebalo bi učiniti kralj, pohvatati krivce i eksemplarno ih kazniti.

U fond „Prosvete“ (u Drnišu) prigodom smrti Julijane Pantelić darovao je: proto Veljko Milić dinara 20, pop Mirko Stoisavljević 20, prigodom smrti Sini-e Bibića, proto V. Milić 10, prigodom smrti Dmiltra Beadera, O. Savatija Radičić 10 i pop M. Stoisavljević 10.

Unapređenje. Ukazom Nj. Veličanstva od 28. juna o. g. unapređen je u čin administrativnog podporučnika g. Stevan Vukojević.

Slet Sokolske župe u Splitu. Prigodom 30 godišnjice osnutka Sokola u Splitu, danas i sutra se obdržava župski slet. Već jučer su stigli prvi gosti sa parobrodom iz Bakra, koji je bio kratk. Sinoć željeznicom, a jutros posebnim parobrodom otputovao je šibenski Suko sa mnoštvom građanstva. Sve sokolske župe u Kraljevini učestvuju ovom sletu preko svojih delegata. Računa se da je danas u Split došlo preko 25 000 duša. Današnje vježbe ispale su nad svako očekivanje. Tribine, na kojim ima mjesta za 10 000 gledaoca bile su kratke.

Prva glavna godišnja skupština „Filharmničkog društva“ u Šibeniku. Uprava društva pozivlje sve svoje članove da dogu na glavnu skupštinu, što će se održati u prostorijama društvenim dana 22. jula t. g. u nedjelju u 11 sati. Na dnevnom su redu ovi predmeti: Izvještaj tajnika; izvještaj blagajnika; biranje nove Uprave i eventualnija. Mole se svi članovi Filharmnije da nealjeno dogu na skupštinu.

Morski pas. Lučko poglavarstvo javlja da je u kanalu zapažen veći morski pas. Radi toga se upozoruju plivači da se čuvaju i neidu daleko.

Jedna sramota. Već odavna upozoreni sino da još neke državni uredi u Šibeniku upotrebljuju stare austrijske pečate, a na njima rukom ispisu SHS. Mislili smo da će se to popraviti, ali nažalost to do danas nije učinjeno. Uprava finansijske kontrole još i danas se služi stariim austrijskim pečatom. A to je uređ koji mnogo upotrebljava pečat. Upozorujemo nadležne na ovu sramotu, koja bi jednom više morala prestati. Taj pečat karakteriše ljude, koji se nalaze u tom uredu i koji se s njime slažu.

Otvor telef. i telegraf. stanica. Dne 14. jula o. g. otvorena je telegraf kod pošte Krievodol (kod Imotskoga). Na 16. jula otvorena je telefonska centrala u Skradini, sa javnom govornicom za jurejuradski saobraćaj.

Nabavka benzina. Direkcija Pošta i telegrata u Splitu održati će 16. avgusta o. g. II. ofertalnu licitaciju za nabavku od 10 000 kg benzina, za pošt. autosaoobraćaj po prijašnjim uslovima. Pobjeda obavještenja mogu se dobiti kod direkcije pošta i telegrata u Splitu (šefa ekonomnog odeljenja), Suodlakina ulica svakog radnog dana od 8—12.

Premještaj poslovnice. Javljamo ctj. mušterijama, da smo se u današnjim danom preselili 12 kuće Mirković u kuću Montanari kraj Ribarića. — Viniako, trg. dd, Zagreb, filijala u Šibeniku

Politička situacija.

Beograd, 19. jula.

Objavljivanje teksta zagrebačkog protokola ostavilo je skoro posve ravnodušne sve političke krugove. Ali zato posljednji Radićev govor nije ni političke krugove, ni vladu, a ni samu javnost, ostavio ravnodušnim. Bezobzirnije nego ikada Radić je sada počeo da napada sve ono što ima veze sa Beogradom i srpskim narodom. Na najprostiji način on vrijeđa srpski dio naroda, vrijeđa srpsku istoriju i sve ono što je Srbinu najmilije i najsvetije. Pa regbi da mu ni to nije dosta. On je počeo da direktno vrijeđa i naš Kraljevski Dom, naš Dvor. On je nanio takvu uvredu našoj Kraljici, koja mu se ne može oprostiti i u najgorem slučaju, da vlada prege i preko ovih najnovijih uvreda, *neće preko njih pred srpski narod*, koji nije nikada i nikome dozvoljavao da ga vrijeđa i da se pogrdama nabacuje na ono što mu je sveto. Kad se ticalo narodne časti, srpski je narod znao da dostojno istupi, pa se nije plašio ni krvi. S bolom i škrgutom zubi srpski se narod sjeća onih besamnih Radićevih uvreda za vrijeme rata srpskom Kralju i srpskom narodu. Ali ako srpski narod nije reagirao na one uvrede, neka Radić ne misli, da su te uvrede i zaboravljene i da jednog dana ne mogu biti i kažnjene.

Posljednja uvreda, koju je Radić nanio Nj. V. Kraljici ostavilo je vrlo mučan utisak u prestonici i izazvala opštu indignaciju. S ovim se je bavio i ministarski savjet. Zbog svega toga u političkim se krugovima osjeća silno negodovanje protiv Radića i želja da se njegovim ispadima već jednom stane na put, jer čemo se samo tako moći da oslobodimo svakodnevnih trzavica, koje dolaze neprestano iz Zagreba, koji je baš ovih dana pokazao da je pun afera i bankarskih i spijunaskih, koje ne samo da nanose štetu državi, već direktno ugrožavaju bezbjednost i sigurnost zemlje.

Pred spomenikom kneza Mihaila i Pozorištem sinoć je nacionalna omladina priredila veliki protestni zbor proti drskoj i izazvačkoj politici St. Radića, koji je na drzak način 14. ov. mj. uvrijedio Nj. V. Kraljicu Mariju. Govorilo je više govornika, među ostalim posl. D. Bojović i T. Pantović, koji su oštro kritikovali Radićevu politiku. Svi su govornici suglasni u osudi, ka Radiću treba, koji je nekad pjevao himne habsburškom prestolu, konačno otvoreno reći, da mora poštovati državu i narodno jedinstvo i da mora s poštovanjem govoriti o junackom domu Karagorjevića, koji se je sada u sudio uvrijedio. Na koncu je jeanoglasno prihvaćena rezolucija u kojoj se veli: Srpski je narod prolilo more krvi za stvaranje ove države, ko stoji na stanovištu narodnoga i državnoga jedinstva ne može više dopustiti destruktivni rad separatističkih i protudržavnih elemenata. U rezoluciji se dalje upozorava, da neće ostati nekažnjeno rovanje raznih političkih »cigana« i agitatora. Radića opominje rezolucija da prestane s rovanjenjem protiv jedinstvenosti Kraljevine S. H. S., oštrim se riječima osuguje nekvalfikovano i nedostojno postupanje Radića protiv onoga, koji nije u položaju da se brani. Odlučno se traži od Kr. vlade da se Radića kazni zbog uvrede člana junacke Karagorjevićeve dinastije. Rezolucija završava: »Dajemo na znanje Radiću i svim neprijateljima državnog i narodnoga jedinstva da nećemo nikako dopustiti, da nastave svojim radom, nego da će ih stiči zaslužena kazna narodnoga suda«

Jutros je Skupština primila i u specijalnoj debati novi zakon o ustrojstvu vojske. Glasovalo je ukupno 187 poslanika i to 154 za, a 33 protiv. Protiv su glasovali klerikali, koji su u austrijskom parlamentu glasovali za ratne proračune protiv Srbije i našeg ostobogjenja i muslimani.

Poslije konferencija u Sarajevu, koje su bile dosta bučne, muslimanski poslanici povratili su se u Beograd. Oni su odlučili, da svoje držanje u Skupštini udese prema držanju klerikala. O napuštanju Skupštine nema ni govora.

Brzajavne i telefonske vijesti.

Ministarski Savjet.

БЕОГРАД, 21. Синоћ се је министарски савет бавио положајем у земљи, специјално приликама у Хрватској. Покр. влади у Загребу наређено је да стриктно провађа закон о заштити Државе. Сви они који се огријеше о закон о заштити Државе имају се најстрожије казнити.

Закључак Скупштинског рада.

БЕОГРАД, 21. Данас је Скупштина расправљала о чиновничком закону. У понедељак ће се наставити дебата о овом питању, те је вјеројатно да ће тај дан дискусија и завршити и закон бити изгласан. Тада ће се скупштинске сједнице закључити и настаће ферије. У српиду или четвртак г. Пашвић отпутоваће у иноземство.

Закон о средњим школама.

БЕОГРАД, 21. На сједници секадије за доношење закона о средњим школама примљени су сви чланови осим прелахних наређења. На сједници дошло је до оштрог сукоба између радикала и клерикала, зато што су клерикали тражили, да баџи могу суделовати у племенским и вјерским организацијама.

Открића у шпијунској афери.

БЕОГРАД, 21. Помоћник мин. унутрашњих дјела г. Трифовић синоћ је отпутовао у Загреб. Његов је пут у вези са шпијунском афером у Загребу, у којој илазе на површину све то интересантнија открића. До сада се истрагом установило, да је много лица бивше а. у. војске, која су примљена у нашу војску, увлетена у ту аферу, као и неке организације у Хрватској. О детаљима се тај.

Скретање „Хрватске Вајединце“.

БЕОГРАД, 21. Овамо је стигао познати заједничар др Буро Шурмин. Посјетио је клерикални и муслимански посл. клуб, као и неке радикале. Држи се да је др. Шурмин, дошао за то да се с муслиманима и клерикалима договори о заједничкој сурадњи и заједничком иступу против Радића. У Београду се очекује и делегат дра Демжана, глав. уредника „Обзора“.

Raskid klerikalaca sa g. Radićem?

БЕОГРАД, 21. У клерикалном клубу настављено је вијећање за Smodejom, чланом главнога odbora, o stanovištu, koje treba zauzeti prema g. Radiću nakon publikovanja protokola. Klub je formulisao svoje mišljenje tako, da se s Radićem imaju prekinuti svaki odnosi, pa je tu svoju odluku uputio po g. Smodeju vodstvu stranke u Ljubljani, koje će o tome definitivno rješavati. G. Smodej je stigao u Ljublanu.

Politički smjer vojvoglanskih Mađjara.

SUBOTICA, 21. Posljednjih se dana u mađjarskoj vojvoglanskoj štampi zamjećuje izvjesna promjena u pisanju. Tako subotički »Hirapaj« javlja, da su Mađjari u Vojvodini upućeni da okrenu legia autonomističkim idejama i da traže gvozdeni centralizam za Vojvodinu. C ovaj novi orijentaciji vojvoglanskih Mađjara mnogo se govori u političkim krugovima.

— U snijedu je svečano postavljena temeljna kameni velike radiotelegrafске stanice u blizini Topčidera.

— Za upravnika državnih monopola postavljen je Stevan Todorović.

— Min. unutrašnjih dјela g. Vujičić telegrafски je naredio pok. nami, za Hrv. i Slav. dr. Cimicu da se organizacija bivših austro-ugorskih oficira razdoli.

— Vlada je odlučila da zakon o činovničkoj stepi na snagu 1. oktobra.

— Kod Jadr. Plovidbe imenovan je državnim komesarom dr. M. Harlović. Komesar ima da vodi kontrolu nad postovanjem društva.

— Imunitetni odbor zaključio je, da se Radić preduzdu zbog krivičnih dјela, uvrede Veličanstva i suprotstavuje vlastima.

Пред превратом у Њемачкој.

Монархисти у Њемачкој су се устремиле, и средња Европа стоји пред новим догађајима који у недељу дана могу да сатару сав рад и све прагоаштво за миром у свијету. Њемачка реакција, ослањена омладинским обожавањем кепетана Ерхардта (за кога је већ јављено да је утекао из затвора), подстрекавана монархистима из Јужних њемачких покрајина, те Источне Пруске, Мекленбурга и Померана, — настоји да се дочепа положаја. Грађански рат је на помолу. У олуји се на замуњеном хоризонту одржава генерал Лудендорф са својих око 300.000 старих ратника чији ратнички дух јачају бивше величине и поносиоци хоџенцолерско-хабсбуршких амблема. Кад је у своје вријеме, њемачка реакција убила Ратснау, није она ни изблиза била јасна и организована као данас. Све је узаврело у Њемачкој; не мања много да се јави хаос. Екстреми се сукобљавају. На једној страни комунисти, на другој спартакисти. Влада и њемачка демократија немају ни смисла ни снаге да се оријентишу. Чиновништво, полиција и жандармерија гледају на Југ одакле дува пријатан монархистички вјетар Грађански рат у Њемачкој је на помолу: преврат није далеко.

Вијести.

85. годишњица Ватрослава Јагића. Наш познати научњак и славишта Ватрослав Јагић професор универзитетски недавно је навршио 85 година од рођења, те је још свијеж и здрав и живи у Бечу.

Пчеларска паложба. Министарство пољопривреде донијело је ријешене, да се потпомогне приређивање велике изложбе пчеларства из цијеле државе, која ће се отворити у Сарајеву у мјесцу октобру о. г.

Нова радио-станица у Црној Гори. Из Подгорице јављају да се тамо увелике ради на подизању нове радио-телеграфске станице, која ће бити подигнута поред Мораче близу Подгорице.

Убривање теретног саобраћаја. Генерална дирекција жељезница је упутила све покрајинске дирекције да све учине да би се спријечило закашњавање теретних возова.

Prva jugoslavenska tvornica žaluzija, roleta, drvenih i čeličnih kapaka

G. SKRBIĆ nasljednici **BRAČA VIDAKOVIĆ**

Telefoni: 4-92, 23-19. Ilica 40. ZAGREB Ilica 40. 4-92, 23-19.

Osnovana 1889.

Izradjuje sve vrste roleta kao: čelične, drvene, platnene, pletene, rešetke, sunčane plakte i sve djelove za iste.

Zahtjevajte cijenike i proračune.

::: Tražimo zastupnike. :::

Убиство египатског принца у Лондону.

У ходнику хотела Савоја. пашили су убијеног египатског принца Алију Фахнбега; није се знало за убицу Истрагом је установљено, да га је убила његова жена Марија Маргарета Фахнбеговица, родом Францускиња. Ово убиство изазвало је велику сензацију у Лондону.

Подјела бискупија у нашој држави.

Нова подјела, према конкордату са Ватиканом, биће ова: под загребачку надбискупију долазе сенска, крчка, ђаковачка и крижевачка бискупија, под сплитску надбискупију, которска, дубровачка, шибеничка, хварска и биоградска бискупија; под београдску надбискупију: скопљанска, бечкеречка, вршачка, новосадска и барска бискупија; под сарајевску надбискупију: бањалучка и мостарска бискупија. Љубљанска и мариборска бискупија остају и надаље самосталне.

Дјечји господарски клубови. Српско пољопривредно друштво основало је у Србији цео низ дјечјих пољопривредних клубова, у којима се дјеца уче самостално и по најмодернијим правилима науке обрађивати земљу. Ти клубови, (до сада имаду свега 3000 чланова), организовани су по америчком узору. Економски најобразованији и најспособнији човек у селу, евангуално свештеник или учитељ, сакупљају што више дјечака испод 10 година, којима дијеле разне врсте сјемена, да их засију на одвојеном дијелу свога имања, који морају особно обрађивати, по добивеним упутама. — Дјеца морају поред тога водити малу књигу, у којој кроз цијелу годину биљеже када су што и како радили.

Опћински избори у Београду. Првостепеном суду за град Београд предара је некидан на потврду радикална листина за опћинске изборе, на којој су истакнути као кандидати за председника опћине Михајло Марјановић, адвокат, а за потпредседника Милош Побић инжењер.

2200 нових изборника код опћинских павора у Београду. Београдске новине јављају да је у гласачке спискове унесено за опћинске изборе у Београду, који ће бити 19. августа, 2200 нових гласача. Укупни ће број гласача износити према томе 20.500.

Не боји се казни, јер ће доћи република. У селу Јакшинцу крај Горње Стубице, где су се љетос Радикевици побунили догодио се врло жалостан случај! Селак Стјепан Лешковић задавио је рођеног оца Јурја Лешковића на bestiјалан начин. Заринуо му прсте међу жиле и растргао вратну жилу куцавицу и удавио га, те је у највећим мукама умро. Кад су га дотјерали у затвор наслијао се и рекао „Ем, кај је мени за једнега човека; кај ми мореју, бу република и бум зишел фрај!“

Помажите „Просвјету“!

Nosite Dalmatinske

kaučuk pete! **kaučuk potplate!**

Bolje i jeftinije od kože. **Elastično hodanje. Zaštita protiv vlage.**

Neosiguravaj pre no što potražiš uslove osiguravajućeg i reosiguravajućeg društva

::: „KONTINENTAL“ :::

(Centrala Beograd), Filijalna direkcija za Dalmaciju - Šibenik. - (Privremena kancelarija tt. Braće Makale). Ista odpočinje poslovanjem u Dalmaciji vršeci najkulantnije uz najpovoljnije uslove sve vrste osiguranja.

Tražimo vrsne putne činovnike i mesne poverenike za Dalmaciju. Zarada dobra, uspeh siguran.

Ponude slati „Kontinental“ filijalna direkcija - Šibenik (privremena kancelarija tt. Braće Makale).

СРПСКА БАНКА Д. Д. У ЗАГРЕБУ

Основана године 1895.

ФИЛИЈАЛА У ШИБЕНИКУ (Обала).

Бројави: СРБАНКА.

Деоничка главница К 162,000.000. Резерве преко К 55,000.000. Улошци преко К 500,000.000.

ФИЛИЈАЛЕ: ДУБРОВНИК, КНИН, НОВИ САД, (Централни Кредитни Завод, као филијала Српске Банке), СОМБОР, СПЛИТ, СУБОТИЦА, МИТРОВИЦА.

АГЕНТУРА дубровачке филијале у ГРУЖУ.

АФИЛИЈАЦИЈЕ: БЕОГРАД Подунавско трговачко и акционарско друштво, БОС. ШАМАЦ: СРПСКА БАНКА.

РОБНИ ОДИО: свих врста брашна, колонијала, француских боја прве врсте итд. **Складиште у властитој кући.** Цјеници на захтјев бадава.

Најповољније укамађује улоге на уложне књижице и на текући рачун, те обавља све банковне и берзанске послове најкулантније. — Са свима је већим мјестима Европе у директној пословној вези, а тако исто и са Сјевном и Јужном Америком.